

- 3) підвищення якості та конкурентоспроможності банківських послуг шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти;
- 4) розвиток структури банківського сектора в напрямі оптимального поєднання великих банків із розгалуженою мережею філій та регіональних і спеціалізованих банків з метою наближення до населення повноцінних банківських послуг;
- 5) збільшення присутності іноземного капіталу в національній банківській системі має відбуватися з урахуванням усіх позитивних і негативних чинників, потенційних ризиків.

Список літератури

1. Аржевитин, С. Проблемы банковской системы Украины в XXI столетии [Текст] / С. Аржевитин // Мир денег. – 2000. – № 6. – С. 22–23.
2. Волощук, І. Шляхи формування конкурентоспроможності банківської системи України [Текст] / І. Волощук // Вісник НБУ. – 2001. – № 6. – С. 19–21.
3. Дмитренко, М. Г. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [Текст] / М. Г. Дмитренко, І. Ю. Кочума // Вісник НБУ. – 2008. – № 3. – С. 102–107.

Summary

In this article the main tendencies and problems of the Ukrainian Banking System's development in conditions of globalization are being analysed. It is grounded the necessity of competitiveness increasing.

Отримано 02.04.2010

УДК 332.132:336.7

Н.І. Корецька, Луцький національний технічний університет

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

У статті подано авторську методику, що дозволить здійснити оцінку територіальної організації банківської системи.

Ключові слова: методика, оцінка, територіальна організація банківської системи.

Постановка проблеми. Оцінці територіальної організації банківської системи присвячені праці багатьох учених, однак переважна більшість авторів у своїх дослідженнях аналізують розвиток банківської діяльності та ринок банківських послуг у регіонах, тоді як такі важливі напрями в оцінці територіальної організації банківської системи, як аналіз забезпеченості регіону банківськими установами і їх територіальна доступність залишаються поза увагою вчених.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано вирішення проблеми. Оцінку територіальної організації банківської системи за окремими напрямками здійснювали Е. Бернштам, І. Брітченко, А. Верніков, А. Головач, С. Герасименко, У. Грудзевич, О. Другов, А. Дружиніна, А. Єріна, О. Климко, В. Кліманов, А. Лузанов, М. Люзьяк, М. Могильницька та інші.

Не вирішені раніше аспекти проблеми. Розгляд існуючих методичних підходів, аналіз їх переваг та недоліків свідчить про необхідність більш об’єктивного та ґрунтовного відбору системи показників, що забезпечать комплексність оцінки територіальної організації банківської системи.

Метою статті є формування методики здійснення оцінки територіальної організації банківської системи.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу існуючих методичних підходів до оцінки територіальної організації банківської системи вважаємо, що аналітичне дослідження повинне складатися з таких етапів:

1. На першому етапі здійснюється обґрунтування мети аналізу. Метою аналізу є комплексна оцінка територіальної організації банківської системи регіонів.
2. На другому етапі визначаються напрями оцінки територіальної організації банківської системи:
  - аналіз забезпеченості регіону банківськими установами;
  - аналіз територіального розподілу фінансових ресурсів через банківську систему регіону;
  - аналіз банківської активності регіону;
  - аналіз присутності іноземного капіталу в банківській системі регіону;
  - аналіз територіальної доступності банківських установ регіону.

Відповідно до наведених напрямів здійснюється вибір системи показників і методів їх розрахунку.

3. На третьому етапі проводиться комплексна оцінка територіальної організації банківської системи.

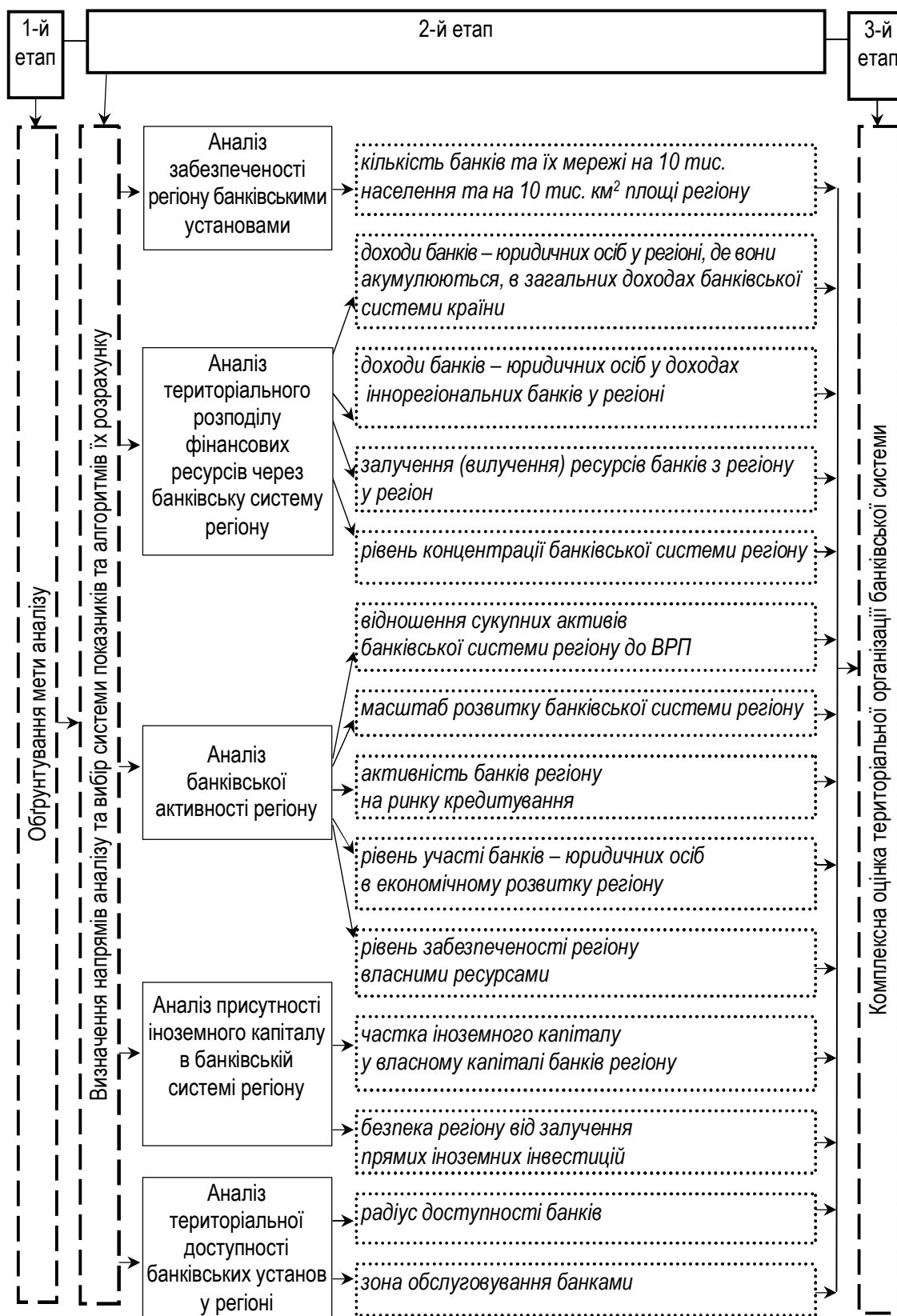
Алгоритм методики здійснення аналізу територіальної організації банківської системи зображений на рис. 1.

Інтегральні індекси за напрямками розрахуємо за формулою:

$$\overline{X}_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n X_{ij}, \quad (1)$$

де X_{ij} – часткові індекси регіону за конкретним напрямком оцінки територіальної організації банківської системи;

n – число ознак, що характеризують досліджуваний аспект.

Рис. 1. Алгоритм методики здійснення оцінки територіальної організації банківської системи регіону

Формули розрахунків часткових індексів за досліджуваними напрямками зведені в табл. 1.

Таблиця 1

Напрями, показники аналізу територіальної організації банківської системи та алгоритм їх розрахунку

Напрями аналізу	Показники аналізу	Алгоритм розрахунку показників
1. Аналіз забезпеченості регіону банківськими установами	- кількість банків та їх мережі на 10 тис. населення та 10 тис. км ² площі регіону, од.	$K_1 = \frac{кб_i}{\sqrt{TH}}, \quad (2)$ <p>де $кб_i$ – кількість банків, їх філій та відділень i-го регіону; T – площа i-го регіону; H – кількість населення i-го регіону</p>
2. Аналіз територіального розподілу фінансових ресурсів через банківську систему регіону	- доходи банків – юридичних осіб – у регіоні, де вони акумулюються, в загальних доходах банківської системи України, грн.	$K_2 = \frac{дб.юр_i}{Дб}, \quad (3)$ <p>де $дб.юр_i$ – доходи банків – юридичних осіб – у i-му регіоні, де вони акумулюються; $Дб$ – доходи банківської системи України</p>
	- доходи банків – юридичних осіб – у доходах іннорегіональних банків у регіоні, грн.	$K_3 = \frac{дб.юр_j}{дб.юр_i}, \quad (4)$ <p>де $дб.юр_i$ – доходи банків – юридичних осіб – та їх мережі j-го регіону; $дб.юр_j$ – доходи банків – юридичних осіб – та їх мережі i-х регіонів</p>
	- залучення (вилучення) ресурсів банків з регіону у регіон, грн.	$K_4 = \frac{\sum Kб_i}{\sum Зб_i}, \quad (5)$ <p>де $\sum Kб_i$ – сума кредитних вкладень банківських установ в економіку i-го регіону; $\sum Зб_i$ – сума зобов'язань банків за рахунками суб'єктів господарювання та фізичних осіб</p>
	- рівень концентрації банківської мережі регіону, грн.	$K_5 = \frac{Вкб_i}{Вк\ 20б_i}, \quad (6)$ <p>де $Вкб_i$ – капітал банківської системи i-го регіону; $Вк\ 20б_i$ – капітал 20 найбільших банків України та їх мережі у i-му регіоні</p>

Продовж. табл. 1

Напрями аналізу	Показники аналізу	Алгоритм розрахунку показників
3. Аналіз банківської активності регіону	- відношення сукупних активів банківської системи регіону до валового регіонального продукту, грн.	$K_6 = \frac{A\bar{b}_i}{BPI}, \quad (7)$ де $A\bar{b}_i$ – активи банків та їх мережі i -го регіону
	- масштаб розвитку банківської системи регіону, грн.	$K_7 = \frac{A\bar{b}_i}{A\bar{b}}, \quad (8)$ де $A\bar{b}_i$ – активи банків та їх мережі i -го регіону; $A\bar{b}$ – активи банківської системи України
	- активність банків регіону на ринку кредитування, грн.	$K_8 = \frac{K\bar{b}_i}{A\bar{b}_i}, \quad (9)$ де $K\bar{b}_i$ – сума кредитів банків i -го регіону; $A\bar{b}_i$ – сума активів банківської системи i -го регіону
	- рівень участі банків – юридичних осіб – в економічному розвитку регіону, грн.	$K_9 = \frac{kb.юр_i}{K\bar{b}_i}, \quad (10)$ де $kb.юр_i$ – сума кредитів банків – юридичних осіб – i -го регіону; $K\bar{b}_i$ – загальні кредити банків та їх мережі, зареєстрованих у i -му регіоні
	- рівень забезпеченості регіону власними ресурсами, грн.	$K_{10} = \frac{Pv_i}{Pz_i}, \quad (11)$ де Pv_i – власні ресурси банківської системи i -го регіону; Pz_i – залучені ресурси банківської системи i -го регіону
4. Аналіз присутності іноземного капіталу у банківській системі регіону	- частка іноземного капіталу у власному капіталі банківської системи, %	$K_{11} = \frac{K_{in}}{Bkb}, \quad (12)$ де K_{in} – іноземна частка в капіталі банків i -го регіону; Bkb – власний капітал банківської системи i -го регіону
	- безпека регіону від залучення прямих іноземних інвестицій, %	$K_3 = \frac{K_{in}}{BPI}, \quad (13)$ де K_{in} – іноземна частка в капіталі банків i -го регіону

Продовж. табл. 1

Напрями аналізу	Показники аналізу	Алгоритм розрахунку показників
5. Аналіз територіальної доступності банківських установ у регіоні	- радіус доступності банків, км	$R = \sqrt{\frac{S_i}{кб_i}}, \quad (14)$ <p>де S_i – площа i-го регіону; $кб_i$ – кількість банків та їх мережі i-го регіону</p>
	- зона обслуговування банками, км ²	$T = \frac{S_i}{кб_i}, \quad (15)$ <p>де S_i – площа i-го регіону; $кб_i$ – кількість банків та їх мережі i-го регіону</p>

Для визначення часткових інтегральних індексів будемо здійснювати стандартизацію часткових показників, що буде базуватись на методиці порівняння фактичних даних до усередненого по Україні або ж до порогового значення. Варто зазначити, що за більшістю показників відсутні порогові дані, тому вкажемо, які саме показники будуть порівнюватись до порогових значень:

- залучення (вилучення) ресурсів банків з регіону в регіон ≥ 80 % [2, с. 7];
- рівень концентрації банківської системи регіону = 80 [6, с. 337];
- відношення сукупних активів банківської системи регіону до ВРП = 0,8-1,0 [3, с. 334];
- безпека регіону від залучення прямих іноземних інвестицій > 5 % [1, с. 410; 4, с. 80];
- радіус доступності банків = 2-3 км [5, с. 68].

Стандартизація порогового значення здійснюватиметься таким чином: індикатори-стимулятори (ті, що здійснюють стимулюючий (позитивний) вплив) стандартизуються діленням фактичного значення окремого індикатора на порогове значення, а індикатори-дестимулятори (здійснюють негативний (дестимулюючий) вплив, спричиняючи зниження рівня значення показників), навпаки, – діленням порогових значень на фактичні.

Розраховавши часткові інтегральні індекси за кожним із 5 напрямів дослідження, слід регіони об'єднати в групи (регіони з високим,

середнім та низьким рівнями). Для цього визначимо розмах інтервалу за формулою:

$$r = \frac{I_{\max} - I_{\min}}{g}, \quad (16)$$

де r – розмах інтервалу;
 $I_{\max}$ – максимальне значення інтегрального індексу;
 $I_{\min}$ – мінімальне значення інтегрального індексу;
 g – число відокремлених груп (як було прийнято нами вище, $g = 3$).

Індикатор за кожним напрямом дослідження для регіонів з високим та середнім рівнями визначимо за формулами:

$$i_e = I_{\max} - r, \quad (17)$$

$$i_c = I_{\min} + r. \quad (18)$$

Якщо ж $x_i < i_c$, то регіон віднесемо до категорії регіонів з низьким рівнем.

Розрахунок інтегрального індексу здійснюється за формулою:

$$I = \frac{I_{\text{заб.б.у.}} + I_{\text{тер.розп.рес.б.у.}} + I_{\text{б.акт.}} + I_{\text{прис.ін.кап.}} + I_{\text{тер.дост.б.у.}}}{n}, \quad (19)$$

де $I_{\text{заб.б.у.}}$ – частковий інтегральний індекс забезпеченості регіону банківськими установами;
 $I_{\text{тер.розп.рес.б.у.}}$ – частковий інтегральний індекс територіального розподілу фінансових ресурсів через банківську систему регіонів;
 $I_{\text{б.акт.}}$ – частковий інтегральний індекс банківської активності регіону;
 $I_{\text{прис.ін.кап.}}$ – частковий інтегральний індекс присутності іноземного капіталу в банківській системі регіону;
 $I_{\text{тер.дост.б.у.}}$ – частковий інтегральний індекс територіальної доступності банківських установ регіону;
 n – число показників, що характеризують рівень територіальної організації банківської системи регіону.

Висновки. Визначення інтегрального індексу територіальної організації банківської системи дозволить здійснити групування регіонів,

що, у свою чергу, дасть можливість комплексно порівняти рівень територіальної організації банківської системи регіонів та сформулювати необхідні стратегічні напрями.

Список літератури

1. Барановський, О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) [Текст] / О. І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2004. – 759 с.
2. Долішній, М. Проблеми та перспективи підтримки банками розвитку економіки регіонів [Текст] / М. Долішній, О. Другов // Економіка України. – 2005. – № 9(526). – С. 4–11.
3. Экономическая безопасность России [Текст] : пособ. / под ред. акад. РАЕН В. К. Сенчагова. – М. : Дело, 2005. – 984 с.
4. Єрмошенко, М. Стратегічна інформація в забезпеченні фінансової безпеки держави [Текст] / М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 10(52). – С. 77–89.
5. Куценко, В. І. Соціальна сфера регіону (стан та перспективи розвитку) [Текст] / В. І. Куценко, Л. Г. Богуш, І. В. Опалова. – К. : РВПС України НАН України, 1997. – 252 с.
6. Примостка, Л. О. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків [Текст] / Л. О. Примостка // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 97–101.

Summary

An author method which will allow to carry out the estimation of territorial organization of the banking system is presented in the article.

Отримано 02.04.2010

УДК 336.71

Р.В. Корнилюк, аспірант ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

НАСЛІДКИ ЕКСПАНСІЇ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ У НАЦІОНАЛЬНІ БАНКІВСЬКІ СИСТЕМИ

Стаття присвячена наслідкам експансії іноземних банків. Запропоновано авторську класифікацію можливих напрямів впливу зарубіжних фінансових інститутів на національні банківські системи. Здійснено детальний аналіз переваг та ризиків припливу іноземного банківського капіталу.

Ключові слова: іноземний банк, експансія іноземного капіталу, банківська система, банківський ринок.

Постановка проблеми. Іноземні банки упродовж другої половини ХХ століття та початку ХХІ ст. невпинно збільшують свою кількість і частку в активах приймаючих країн. Так, протягом останнього десятиліття в країнах, що розвиваються, кількість вітчизняних банків скоротилася на 24 %, а іноземних зросла на 58 % [8; с. 4]. Зростання